

Nato sta vojaka spet nekaj časa molčala in žvečila žvečilni gumi. Nato je drugi nagnil glavo k prvemu in rekel:

»Zdaj pa bi že bil čas, kaj rečeš?«

»Ne, zdaj še ne,« je rekel prvi in pljunil slino.

Andrej je komaj čakal, da se je glava enega izmed vojakov nagnila proti drugemu, tedaj se je zelo tiho presedel še dalje v temo, je že dosegel konec ceste in prve jelševе grme. Kriki so ga tiščali v grlu.

»Vojska se bo potem, ko bo opravila v mestu, umikala po cestah tam čez,« je rekel prvi vojak in z roko zamahnil proti robu.

»Peljala se bova tja k nji, ko bova začula motorje,« je rekel drugi.

Po teh besedah sta bila dolgo tiho.

»Veš, kaj mislim?« je spet začel prvi.

»Vem,« je rekel drugi. »Nihče ne bo šel nazaj preverjat najinega dela...«

Spet sta se zagledala v ozke, zvezdnote špranje neba in sta bila vesela, da jima več ni treba govoriti.

Otroci so se naslonili drug na drugega in pozaprli oči.

Nenadoma je v grmičevju blizu počila veja. Vojaka sta samogibno pripravila brzostrelki. Zaslišala sta kratek šum, takoj zatem se je od tam oglasilo nenaravno tuljenje, zategnjeni, hripavi kriki. Odmev je kričanje, ki ga ni bilo mogoče pripisati otroku, ne odraslemu, sploh ne človeku, podeseterjal; za vsakim grmom, za vsakim drevesom so obupno zijala neznana usta.

Vojaka sta tedaj namerila na otroke in hkrati sprožila.

Mihael med računi in gozdovi

V vsiljivem in svetlem nastajanju so bile vrste ljudi za v službo podobne procesiji rosnih, okornih mravljic; šolarji so bili še mamini otroci, reka je bila še čista, ko so mrzli ogenjčki sijali na poti s svojo jasno močjo.

Na zidkih so se pretegovale črne, brkate muce, mežikale s sovjimi očmi, mirne in samozavestne, kot da ima vsaka v zvitem repku sedem zaresnih hudičkov.

In tako je korakal Mihael v službo nenavadno malodušen, pred železniškimi zapornicami se je ustavil, trdno prepričan, da se bo vrnil domov in si izmislil kak prepričljiv izgovor. Tudi tega dne bo moral sedeti v pisarni brez dela, brez svojega običajnega, konkretnega dela: novi šef davčne uprave je namreč pobral iz njegove omare in pisalne mize vse dotedanje Mihaelove zapiske, račune in kartotečne listke ter jih za svojo mizo natančno študiral. Mihaelu je napisal zamotan račun, češ, ukvarja se s tem, kar daj, medtem ko je Mihael vedel, da šefu in tudi nikomur drugemu rezultat ne bo koristil, da ga ne potrebuje in da bo ob dveh le površno preletel račun, nazadnje pa liste zmečkal s finim, nežnim gibom in jih v loku frnil v koš za smeti...

Bolj ko se je bližal pisarniškem poslopiju, bolj je v njem naraščala tesnoba in žal mu je bilo, da se je pred zapornicami premislil.

Tajnica ga je premerila s podrepnim pogledom in zašepetala:

Šef vas že celo uro pričakuje.

Novi šef je rekel, da je skrbno preučil Mihaelovo delo in da mora reči, da je zadovoljen, saj je natančno opravljeno, prenatanko. »Opraviti imamo vendar z ljudmi, saj niste kak mlečni kontrolor! Zato smo sklenili, da boste odslej preverjali blagajniške račune, skratka, vse kar kdo v tej stavbi računa, preverjali boste tudi dela, ki ga opravi računalnik, stroj, kot veste, tudi ni nezmotljiv, kaj vse se znajde na računalniškem traku, zadnjič sem našel celo račun za malico! Tu, vidite, bo prava paša za vaše natančno oko.«

Mihaelovo delo je postalo nejasno in njegova navzočnost v davčnem aparatu čisto odveč, tako se je tega zavedal in ni kazal nobenega odpora, ker je okoli njega vse drugo ostalo čisto nespremenjeno in običajno. Kako leto, dve, je še čakal, da se bo njegovo delo spremenilo, nekajkrat je celo namignil sodelavcem, da pri preračunavanju do zdaj še ni naletel na nobeno bistveno, večjo napako, a so rekli: Tem boljše zate in za nas! Potlej o svojem delu ni več govoril. Nevoljen je bil, če se je pri preračunavanju zmotil, ker se je že razveselil, da je vendarle našel napako. Včasih si je zaželel, da bi se mogel samo navidez ukvarjati z dolgimi, ozkimi trakovi računov, kar tako bi si jih ogledoval, računal pa ne bi, a si je spet mislil, zdajle bom naletel na napako, v tem stolpcu je napaka, tukaj se je blagajničarka uštelala, in je naprej ponižno sledil številkam. Nazadnje si je delo nosil domov in je že čisto veselo obkljukaval preverjene rezultate in kazalo je, da je rahlo začaran, saj je delo, ki se mu je navsezadnje upiralo, dolgo opravljal s pravo radostjo.

Ravno tu se je znenada zataknilo.

Znotraj je že bil obrabljen od ponavljajočih se podob, vračale so ga na začetek: vse pogosteje se je z dolgim pogledom oziral okoli sebe, kjer je komaj še kaj bilo. Njegove oči so popotovale po gladkih, mirnih ploskvah in se zbegale:

Njegova žena Marija je rekla, da bo drugega dne prala. Mihael jo je videl, da hodi od omare do omare, od mize do mize in pobira ročno izvezene prtičke, jih zлага na ličen kup. Nato se je premaknila od tam z gotovostjo sence in izginila.

Mihael se je prestavil na verando.

Marija je rekla, da bo zvečer barvala pirhe. Zakaj se je njen glas oglašal od daleč, zamegljen in razpotegnjen, ko je vendar bila sama tako blizu, da bi se je lahko dotaknil?

Prestavil se je za njo v kuhinjo. Priprl je oči, tako da jo je gledal skozi trepalnice: čedno in veselo se je vrtela sem in tja... Ko ne bi vedel, da ima dlani čisto mokre od potu, da se ji pod pazduho delata dva mokra madeža! Ko ne bi vedel, da bi ga nervozno krcnila po roki, če bi stopil tja in jo prijel okoli pasu! Ne, takoj bi se zbrala in naredila vesel pogled in rekla, da naj še počaka le pol ure, pa mu bo na voljo.

Ko bi vsaj vedel, kaj ga moti! Kot da se iz nevidne omare tenko plazi neki neprijeten vonj. Iz katere omare, od kod? Morda je to razbit predmet, ki se ga je navadil gledati celega? Ali pa kaka crknjena žival, skrita pod preprogo?

Ko je bil za trenutek sam, je naglo vstal, odprl vse omare in omarice v kuhinji, pogledal v hladilnik, odsunil pokrov smetnjaka, vedro je bilo prazno. Kar ogrel se je, v lica mu je zlezla kri, taka nestrpnost ga je prijela, da bi najraje premetal in razdejal vse naenkrat. Stopil je v dnevno sobo, zvil preprogo, nič ni bilo pod njo, se ustavil in dolgo gledal okoli sebe: vse je bilo navadno, nobena vaza ni bila razbita, kosi pohištva so stali na svojem običajnem mestu. Brskal je med knjigami na polici, jih zmetal na tla.

Marija je skakala okoli njega in vpila:

»Povej, kaj te je prijelo, kaj iščeš.«

Zazijal se je vanjo, da si ni upala nič več spraševati, ni šla za njim v spalnico, kjer je obrnil žimnice, prebrskal perilo v omari, spraznil predale . . . Mihael je bil že v otroški sobi: na lesenem konjičku je sedel njegov štiriletni otrok in se tiho zibal. »A ti si tu,« je rekel in se zmedel. Otrok je obmiroval in se pobožno zagledal vanj. Na otroka je tako temeljito pozabil, da mu zdaj ni šlo v glavo, da ga vse popoldne ni videl. Je mogoče, da je bil ves čas v svoji sobi, sedel na konjičku in se leseno zibal? Počne to kar ves dan? se je lahkotno spraševal in že se je začel otrok tam gubiti, izginjati in je izhlapel. Jezil se je nase, da se počuti tako bedasto narobe, da je za prazen nič raznesel stanovanje, mar bi računal, tam je bilo vse prav. Zagledal se je na dvorišče: stisnjeno je bilo med senčne, nizke zidke. Z očmi je obstal na kvadratnem obodu nerabnega vodnjaka in pomislil: vanj bom zasadil drevo. Zasadil drevo! Na dvorišču ni bilo niti enega drevesa, še trave ne, čisto nemogoče je bilo, da bi tam kdaj zraslo drevo, ker je bilo dvorišče tlakovano s trdimi, sivimi kamni. Malo se je poigral s to mislijo in se videl, kako vozi iz gozda prst. Najmanj dobro je, ker vrata na dvorišče grdo cvilijo, le kako bi na tiho vlačil tja vreče s prstjo.

Ni čul, da se je otrok skobacal s konjička, se priplazil za njegov hrbet, dovolj daleč, da ga ni zmotil z dihanjem, oprezno stegnil kazalec in se rahlo kot želja dotaknil očetovega stegna, nato se je hrupno pognal iz sobe, da je odmevalo od njegovih gostih korakov.

Ne da bi hotel, je Mihael šel za otrokom. Držal se je materine roke, kot da se je bal, da bi bil kaznovan.

Tako je Mihael spoznal, da je vse dneve prestavljal svoje telo iz sobe v sobo s šopom papirjev pod pazduho, da je ždel na tem ali onem stolu in se poglobljajl v račune, da je točno ob določenem času stegnila Marija roke in ga spustila na svoje okroglo telo, ga odrinila od sebe, zdaj zadovoljna in potešena, zdaj spet zahtevno prižeta k njemu. Ena sama podrobnost, bi rad, da bi se zganila v njem: odpor ali prijeten spomin, nekaj vsaj. Pa se je izluščila iz sivega s svojim mlečnim, ostrim vonjem, se umivala, čvrsta, vsa sestavljena, nato spet legla na svoje gnezdo in rekla, da ji je tako dobro.

Kako le more biti! se je branil. Če bi zdaj rekla: tako mi je dobro, bi jo gotovo udaril, poveselil se je: udaril bi jo, kar prek tistih zadovoljnih

srečnih oči, ki so videle vse prav, prek ust, ki nikoli niso spregovorile odvečne besede, jo zgrabil za mirne, kratke ročice, ki so znale stvari spravljati v tak osupljivi red, od katerega mu je bilo zdaj slabo, nobene reči tukaj ni hotel več videti, nobene!

Če ji že ne more reči, da v službi prepisuje, seštevava, deli in množi že preračunane račune . . . Če ji že ne more reči? Četudi bi ji povedal, bi rekla, da se mu najbrž vse skupaj samo zdi, da še nikoli ni čula česa takega, bi rekla, da je, če je že tako, tudi prav, saj plačo pa ja dobiva in niti ne tako slabo.

Gledal je Marijin razdejani obraz in tako pusto mu je bilo, da bi najraje zakričal, zelo rad bi Mariji rekel, da mu je tako pusto, da bi najraje zakričal. Kam da Marija svoje oči? Ne more biti, da bi tako iz dneva v dan . . .

V predsobi si je nataknil čevlje, spravil denarnico v žep in se odpravil na cesto.

Tako so se začela njegova odhajanja.

Vračal se je pozno, prezebel ali pijan, in zadovoljen, da se je njegov dan končal drugače.

Spet in spet se je znašel v otroški sobi, spet je videl drobno postavico na lesenem konjičku, da se pretiho ziblje, spet se je zagledal na dvorišče, spet je pomislil, da bi tam moralo biti kako drevo, na to, da bi ga zgodaj zjutraj skrivaj zasadil, spet se je ujezil zaradi svojih misli, in spet se ga je otrok dotaknil s koncem kazalca in hrupno stekel k materi.

V gostilni je spoznal žensko: le toliko je videl, da ji po hrbtu opletajo mogočni, črni lasje, in rad je bil z njo. Samo da ne bi kam zginila, si izmislila, da jo boli glava ali kaj takega.

»Pridi z menoj,« ji je ponavljal, »ti kar pridi z menoj, potem bova že kako«. Odklenil je vežna vrata. Pod stolom za dežnike so stali otroški čevlji. Beli so bili, s črnim robom in so se zagledali vanj.

»Ne,« je rekel Mihael ženski, »iti boš morala, otrok se lahko zbudi«.

Ko je stopil v spalnico, se je Marija zganila in se naslonila na komolce. »Tako pozno!« je vzdihnila.

»Tako pozno je, da se mi smiliš,« je brbljal Mihael. »Rad bi vedel, od česa si tako pojahana, zbudi se, si čula! Razbil ti bom hišo, si zdaj čula, razbil ti jo bom, če boš še samo enkrat rekla: tako pozno je . . . Marijica, tako ni prav, ali ne, da ni prav,« se je slinil nad njo malo po tem. »Saj nisi huda?«

Marija ni rekla nič, ker je bila pametna ženska.

Zdaj je bila še daleč od prave zaskrbljenosti, misliti pa je že morala na Mihaela, saj se je v njenem redu krotovičila in grbila njegova spremenjena podoba. Videla je, da je zadnje čase opustil računanje doma, da je razmišljeno hodil po hiši, pa se nenadoma odpravil ven, se pozno vračal in se v postelji ni zmenil zanjo.

»Mihael, kaj ko bi balincal, šahiral ali kaj takega,« mu je rekla.

»Balincal, šahiral!« se je spačil Mihael. »Balincal, šahiral bi, Mihael!« jo je oponašal.

Drugič mu je uspelo, da je pretihotapil črnolasko mimo stojala za dežnike in tistih čevljev tam.

»Kar junaško naprej!« je rekel ženski. Nato je stopil v spalnico in prebudil ženo.

»Prišla boš in skuhaj nama kave!« je revsknil.

»Zdaj pa res ne bom pila kave,« je rekla Marija zaspano, »saj veš, da pijem kavo samo zjutraj.«

»Ne ti, saj je ni treba skuhati zate,« je rekel Mihael, »v kuhinji je moja ženska, njej in meni boš skuhalo kave,« je rekel mrzlo.

Marija je bila takoj povsem budna. Planila je iz postelje, se skrbno počesala in se oblekla. Če se ne bi tako natančno urejala, bi Mihaelu bilo morda še žal, da je rekel take nenavadne besede. Brez ugovora je šla v kuhinjo, kjer se je za stolom zibala mlada ženska, tudi Mihael je šele zdaj videl, da je mlada in čedna.

»Kaj bi pa vi sploh radi?« je začela Marija. »Po kaj ste pa prišli?« je rekla z grozno gotovim glasom. »Vstanite in ven iz naše hiše!« je še dodala in se že obrnila, zginila v spalnico, se slekla in čakala na Mihaela. »Kurbir,« je jezno zašepetala, »nič drugega nisi kot navaden kurbir.« Mihael se ni oglasil, prisluhnila je in zvedela, da je sama.

Mihael se je na svetlobi zakotne ulice ustavil in obrnil žensko k sebi. »A taka si,« je zadovoljno rekel, ko si jo je nagledal. Jožica je rekla, da je Jožica in se smejala. »Kako zabaven si, Mihael,« je rekla in se smejala. »Najmanj stokrat si me že poklical, zdaj pa naenkrat ne veš, kako mi je ime.« In je klepetala o vsem, kar je že videla ob poti. Neverjetno, kaj vse je Jožica videla! Ob njej se je ulica z visokimi okni spremenila v pšenična in krompirjeva polja, na kostanjevih drevesih so gnezdile bosonoge smrklje in kuštravi Indijanci, so zrasle hiše, so delali asfalt in novo bencinsko črpalko. Ob njej se je pomladanska ulica bleščala od drobnih potočkov odtekačoče se vode, zaradi nje so pozni pijanci prepevali vesele, poskočne pesmi in redka okna spregovorila o svojih prebivalcih tako tovariške zgodbe, da se je zaradi vsega tega Mihael tu počutil čudno domačega, ker se je vračal v kraj, kjer je že od nekdaj živel, in je bil po pomoti do zdaj zadržan drugod.

Obrnil se je k temu živemu izviru svoje pomiritve in jo kar tu gladovno prešlatal; zdelo se mu je celo prav, da bi jo zdaj, pri priči slekel in se zaril vanjo. V načinu, kako se mu je dobrikalo njeno telo, s prijazno kožo, je bilo zanj nekaj rezkega in bolečega, da se je zbal za hip: odšla bo ali pa bo napravila tako, da se bo zdrobila in razblinila v njegovih rokah.

»Nič ne reci,« jo je prosil.

Kot da se hoče približati neki rahli, komaj verjetni obliki in da ni dovolj ponižen, ko hodi po dolgih, zibajočih sencah. Od sanj zamreženega prostora.

»Boš zvečer v gostilni tudi poiskala drugega?« ji je rekel zjutraj. Ob njenih trdih očeh je že pomislil na to, da s seboj nima denarja.

»Kako si ti neznansko nov!« je zapela Jožica. »Zvečer že ne, bom preveč trudna, pazim nase.«

Mihael bi rad, da njegov obraz ne bi bil videti razočaran. Preglasno je rekel:

»Nimam denarja s seboj.« Jožica je rekla, da bo plačal drugič in da lahko toliko in toliko odrine že zato, ker jo je spoznal. »Ne misli,« je rekla, »da je prijetno posedati po lokalih.«

»Draga pa si,« se ji je nasmejal in bil zadovoljen, da se je njena sproščenost polastila tudi njegovega glasu.

V Mariji so se sprožile drobne, zvite naprave. Za začetek je pripeljala iz otroške sobe otroka in ga naučila na izust pesmice o medvedih in zajčkih, vmes še kako o očku. Otroka je tako pripravljene nastavila v sobo, kjer je Mihael najraje računal.

Ko se je Mihael prikazal domov, mu je nadvse nežno rekla: »Mihael, delaj, kar hočeš, samo tak mi ne hodi okoli!« In je obupano ogledovala njegovo uničeno obleko in nevedno raziskovala umazanijo na njegovih hlačah.

»Od česa pa je to?« je vprašala.

»Od česa je tisto, se mi še sanja ne,« je rekel Mihael, ko je videl, da dela Marija po vsej sili sladek obraz, čeprav ji je brada trepetala in ji je šlo na žalost.

»V čistilnico daj,« ji je rekel odkrito, »ne pričakujem, da bi ti to čistila.«

Otrok je povedal že pesmico o dveh medvedih in se veliko prej, preden je prišel do tiste o očku, odlepil s tal in jokaje stekel v svojo sobo.

»Kakšen hudič je pa to?« je zrastel Mihael. »Le zakaj ga tako gnjaviš?«

»Jaz da ga gnjavim?« je sovražno rekla Marija. »Namesto da bi ga kdaj vzel v naročje, se obnašaš, kot da ga ni. Namesto da bi ga kdaj vzela v naročje...« se je dušila v joku, ker je mislila na nekaj čisto drugega.

Mihael je našel otroka na lesenem konjičku. Komaj je še mogel prenesti, da se tu stvari tako ponavljajo. Pretiho se je zibal.

»Le zakaj se ta šment tako tiho ziblje?« je rekel grobo. Preiskal je gugalni krivini: bile so obite s tenko plastjo klobučevine, tako skrbno prilepljene, da bi lahko mislil, konjiček je bil kupljen tak, če ne bi vedel, da je to naredila Marija. Saj, to je že dolgo vedel, je pomislil iz resničnega sramu.

»Zakaj je mama tako podkovala konjičku noge?« je glasno mislil.

»Da te ne bi motilo pri delu, ker ropota,« je rekel otrok.

»Saj nič ne delam takega,« je odvrnil otroku in hlastno trgal klobučevino s krivin.

»Zdaj boš videl,« se je nežno pogovarjal s svojo skesano dušo, »zdaj boš šele videl, kako topota pravi konjiček!«

Pustil je otroka, da je ropotal in poškilil na dvorišče. Rad bi rekel: Poslušaj ti, steci sem, ali vidiš tisti vodnjak tam? Tja bova jutri zjutraj, kar jutri zjutraj, začela nositi prst, in enkrat bova vanj zasadila drevo.

Ampak dobro je slišal, da so se vrata odprla, da je na vratih stala Marija in se zadovoljno smehljala, kot da je njej hotel reči tisto o vodnjaku in drevesu.

Tega večera je Marija spet poskrbela zanj. »Saj ni,« je govorila, »saj ti ne zamerim, včasih pač pride človeku v glavo taka neumnost, poleg tega pa si bil še malo okajen, ali ne? Nič ti ni treba razlagati, saj te razumem. Čudno je tukaj, vem. In tudi jaz nisem taka, kot bi morala biti.« Dala si je njegovo glavo v naročje in ga čehljala po laseh, kakor je imel rad. Kako se je topilo njeno masleno naročje! Samo glas ji je brnel ponižano, iz vseh kotov se je stekal v njeno krilo in pokrival njegove misli kot težka, zadušljiva krpa. Tako ji je pustil, da ga je ljubkovala in se potrjevala z njim. In je ves čas vedel, da ji sploh ni lepo, ko se plazi pod njim čisto sama.

Čemu potem vse to hoče? Zakaj jo jaz slačim? Le zakaj to, saj je vendar ne maram? Samo ne imej svojega telesa, se je izgubljal.

Soba je obmolčala. Pravilna in nezvočna, da se je zbal: čez steno ne bo stekla senca, katera senca, kaj tedaj, če ne bo nobenih korakov zunaj? In ni vedel več, če ima še sploh telo in vsaj roke, da bi si jih položil za tilnik.

Marija je rekla nekaj o drugem dnevu, o desetletjih naprej je rekla. Njenemu glasu, zdaj je imela samo glas, je hotel reči: kam pa greš? Kaj ješ? Nato se je poševno nagnil in zaspal kot kaka obrabljena stvar.

Med delom v pisarni mu je prišlo na misel, da bo po dveh poiskal Jožo. Pri tem se je moral brzdati, da se ni na glas zasmel, krotiti se je moral, da ni pocukal direktorja za rokav in mu rekel, da zdaj res ne prenese tega seštevanja, odštevanja, deljenja in množenja, da vsa leta, kar to počne, še ni naletel na eno samo napako.

»Kje pa imaš denar, Mihael?« je vprašala Jožica uradno kot inkasant. Mihael jo je gledal, kako se spreminja, da spet oživljajo stvari okoli nje, temu se reče, on jih je gledal rad. Po temno sivih tleh so stopili čisti čevlji. Dasiravno je bil nesposoben, da bi naredil kaj toplega, da bi se pripravil do hlastnih, živih dejanj, ji ni rekel, da bi rad živel z njo ali kaj podobno grenkega. Bila je poševna streha, rumena, da to še komaj prenese oko, s katere kapljajo vijoličaste, žive kaplje, kadar se naredi tako vreme. Zelo trajajoča v svojih neznosnih barvah.

Naslanjal je glavo na stegnjene komolce in gledal jo je, tako izmišljeno. In tudi občudoval jo je: kako je samo znala svojo obrt! Ko bi on enkrat samkrat s takim užitkom računal!

Samo hitro se moram pobrati od tu, si je rekel.

Jožica si je glasno oddahnila, ko je šel.

Mihael se vrača po ozki potki proti svojemu domu. Še malo pa se bo oprijel znanega zidu, pritisnil bo na zvonec in čul Marijo: »O, naš očka se je vrnil s sprehoda!« Zelo tako bo rekla, kakor da je vedela, da se bo vrnil, še več, v njenem glasu bo čemelo razumevanje in drobno, grdo olajšanje, da se je tudi tokrat vse izteklo brez neprijetnosti.

Potem se bo vse počasi cmarilo naprej. In lepega dne bo vstal, se v hitrici oblekel, nato pa ven . . .

Ko za okni škrebeta dežek, tako tiho je, da čuje, kako se steklo vdaja vetrovnim sunkom. Ne more več računati, utrujeno obvisi na zadnjih številkah.

Tega ne razumem, reče. Spet ni napake. Odrine papirje, vstane, noge ima težke, odpravi se v posteljo, leže. Prisluhne dežju, samo kratko, potem ga zebe, trklja, trklja po oknih.

Obmiruje in ga ni.

Pride Marija, nekako nežna, hoče prihajati nežna in boji se ga.

»Naj sporočim v službo, da te jutri ne bo, ali ne?« vpraša.

»Kar daj,« reče Mihael. »Prosim,« doda, ko vidi, da se Marijine roke od napetosti in mržnje povesijo.

Sleče se in se pokrije nag. In tako leži dan, dva, nato pa se nenadoma dvigne in se odpravi ven . . .

Ne, tokrat je pa le bilo drugače, ali ne, da je bilo drugače? Zdaj, ko se vrača, se gleda od daleč, si misli, če bom vse natanko pregledal, se zares videl, kakšen sem bil, bom našel vzrok, se ne bo več ponovilo. Se ne bo ponovilo?

Mislil je, da zunaj še vedno rosi. Sončna svetloba ga je polila z občutkom, da je mrtev.

Čudno bi bilo, čudno, si je šepetal. Po tleh so svetile zlate sončne lise. Zlate sončne lise!

Cvileče se je zasmejal Mariji: »A si tu, Marija? Me iščeš?«

»Poslušaj, ne bi šel k zdravniku,« ga je prosila. Z odporom je premerila njegova stegna, na katerih so po šivih pokale stare, zguljene hlače, se zapičila v zanemarjene nohte in poraslo brado. Ji bo pokazal jezik? Jo udaril?

»Zakaj le, Marija, zelo dobro mi je, ti nič ne skrbi,« je rekel mirno. Pred ljudmi me ne bo treba skrivati, kar lepo bom šel.«

»In čemu vsa ta maškerada? (Mislila je na njegove hlače in luknjast pulover.) Če si preutrujen od dela, se pošteno odpočij, zato ti še ni treba biti tak . . .

Naslonila se je na vrata in zajokala. Kje je že bilo to, ko je potrta šla k njemu in skrila obraz na njegovo ramo, da se je popolnoma olajšala in pomirila?

Zdaj tega ne more napraviti. Ali naj gre k temu človeku? Njegove oči so se čudno svetile, veke je imel vnete in glava se mu je guncala od utripa žile. Bolj ko ga je gledala in si ga skušala približati, manj je razumela.

Obrnila se je in zaprla vrata za seboj.

Obrne se in zapre vrata za seboj! Tudi sam bi rad zaprl vrata za seboj, smuknil za njo in se dotaknil njene trdne, pametne roke.

Najraje bi šel kar v copatih. Nekaj bi vendarle moral nesti s seboj. Vtaknil je denarnico v žep, si v predsobi obul čevlje, odškrnil vežna vrata in se odpravil po cesti.

Krenil je proti hribu. Hodil je kaki dve uri, ne da bi se ustavil.

Mesto je pisano in umazano ležalo spodaj.

Ne vijugasta potka ne igličevje v drobnih kotanjah ne povsod razlito sonce ne prednostni položaj: mesto je pisano in umazano ležalo spodaj, nič ni razgibalo mrtvih usedlin v njem. V premočni svetlobi je trepetala zemlja

kot naelektrena koža in ga boleče postavila v sredo stvari ob njem: glava se je samogibno nagnila na prsi.

Barvasta in topla svetloba ga je preplavila z mogočnim pljuskom in ga popolnoma oddvojila od človeka, o katerem se je bil navadil misliti, da je on sam.

Zdaj je, olajšan in razbremenjen, dihal požrešno in divje in se hitrih in neenakomernih korakov oddaljeval. Ni ga skrbelo, kod hodi, ne kako dolgo hodi, ne kam gre.

Tako je prehodil mrak in se zasopel zagrizel v temo. Ni se ustavil, o ne, ni se mogel, kakor da se bo zdaj zdaj prikazala luč med vejami, živa svetloba, ki bo presijala njegovo zavest s pravljično močjo.

Ves razpraskan in preznojen je padel in obležal.

Živalski jezik ga je lizal po licu. Na ramenu je začutil mehko šapo. »Reks, stoj, Reks!« je od daleč slišal človeški glas; dotaknil se ga je kot nerazločen šepet, takoj nato se je pogreznil v tišino.

Prebujenje je bilo polno obupa in sramu. Prve stvari, ki jih je videl, so bile uniforme na obešalniku, tok za pištolo, vojaški pas, na mizi je videl svojo listnico in dokumente. Za mizo so sedeli trije vojaki in kartali. Mir in brezbriznost, s katero so vojaki tleskali karte na mizo, mrzlo zgodnje jutro z rezkimi povelji in topotom vojaške četice na dvorišču: od neprijetnega je spet zaprl oči in vrgel odejo s sebe. In ko bo oči odprl, je vedel, bo moral brskati po sebi, priznati: sem tak in tak, saj tukaj nič nočem, samo zbežim od doma, se zgubim, vse te reči jim bo moral razložiti, jim biti na voljo, polastili se ga bodo, ga določevali.

Rad bi vedel, koliko je ura. Ure ni bilo na roki.

»Bi lahko dobil svojo uro?« Lasten glas se mu je zdel preveč jasen in zdaleč prestrog, preveč glasovno popoln za položaj, v kakršnem je bil.

»Vašo uro?« je vprašal vojak pri mizi. Dva sta si prižgala cigareti, tisti, ki je govoril, je srknil iz lončka požirek kave.

»Mojo uro, ja.«

Izpraševalec je vstal in se ustavil ob njem.

»Pa so dokumenti tudi vaši?« je vprašal posmehljivo.

»Moji.«

»Ali veste povedati, kaj ste delali ob kasarni? Kam ste bili namenjeni?«

»Zašel sem,« je rekel plaho.

Vojaki so se zahahljali: »Vsi pravijo, da zaidejo.«

»Dajte no,« je rekel sitno. »Sem ta in ta, od tu in tu, šel sem samo na sprehod.«

»Toliko kilometrov?« so se dvomljivo režali.

Pomolčal je. Potem jih je prosil, naj že storijo kaj, da se bo lahko vrnil.

»Mudi se mi, moram delati, pohitite,« jih je prekinjal s sitnobo v glasu.

Ves čas ga je imela skušnjava, da bi priznal, kako je z njim, da je hodil toliko časa, dokler se ni zrušil. Tak sem pač, bi rekel, mogoče bi šlo potem vse hitreje, pa bi se lahko vrnil. Spomnil se je, koliko dela se mu je nabralo. Pregledati mora še prejšnje račune. V arhiv bo stopil po stare mape in jih še enkrat preveril. Le kako je mogel biti tako nemaren!

Pridržali so ga skoraj do večera. Kar naprej je zvonil telefon. In ko so se prepričali, da je res, kar jim je bil povedal, so ga ogovarjali brez dvomov in sumničenj, vendar z začudenjem, kako ste mogli tako daleč peš. Le kako, so rekli.

Nazadnje so ga naložili na džip in ga raztovorili nekaj sto metrov pred njegovo hišo.

Vračal se je po ozki potki proti svojemu domu. Počasi je hodil in se seveda bližal. Kot na povelje so se v znanih oknih začele druga za drugo prižigati luči.

Herman
Vogel

Junak se imenuje Rox

(Odlomek)

»Kaj ste po pripadnosti?« so vprašali Roxa, ko se je bil nekoč potegoval za nekakšno službo.

Moža, moža čisto v črnem, je debelo pogledal: »Kako mislite?«

»Komu pripadate, vendar,« je rekel mož, moški ves v črnem.

»Ne vem,« je rekel Rox. »Če hočete, lahko pripadam vam.«

Tako tja v tri dni je bleknil. Pa je bilo tisto res tako tja v tri dni? Če drugega ne, vsaj zamisliti se

mora: kdo Rox pravzaprav je? Kakšen je?

In predvsem: komu pripada? Doslej se niti spomnil ni na možnost, da bi lahko ali da bi moral pripadati tudi komu drugemu. Takšen svoboden ptič sem, je mislil Rox, poslušen samo desetim božjim zapovedim, pa še tem ne vsem, poslušen mogoče nekoliko splošnim človeškim normam, sicer pa tako sam svoj, da lahko počnem, kar se mi zljubi. Meni vladajo moje trenutne muhe, je mislil Rox. Svet mi je dan na voljo, prilasčam si ga, kolikor hočem in kolikor zmorem, to pa ne briga nikogar. Toda, Rox, prilasčaš si svet, praviš? Kaj ti nisi svet? Če si, kdo se tebe polašča?

Vidite, na to je Rox povsem pozabil, in ko ga je zdaj gospod ves v črnem povprašal tako mimogrede, mogoče samo zato, ker je bilo vprašanje v rubriki, se je Rox sunkovito zdrznil. Obstal je votel in nem. Sprva nekoliko jezen: kdo si me upa vezati na nove vezi? Kaj ni zadosti, da sem Rox? Počasi si je moral priznati, da se morebiti vendarle moti.

»Zapišite, da sem po pripadnosti naš,« je revsknil.

»To ne pove zadosti. Čigav?«

Zdaj se bo začelo, je pomislil Rox. Zgodovina mu je sedla na glavo in ga naredila čisto majhnega. Kaj so počeli vaši starši med vojno, koliko